

บทที่ 4

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยมีวิธีการ/เครื่องมือการวิจัย คือ เทคนิค SWOT การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง การประชุมและการจัดเวทีประชาคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสมาชิกภายในชุมชน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกโดยมีจุดประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหา และหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น สามารถสรุปได้ ดังนี้

ประชากรที่ทำการวิจัย

ประชากร คือผู้ประกอบการหรือตัวแทนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ จำนวน 13 หมู่บ้าน อำเภอลำดอง จังหวัดลำปาง คือหมู่ที่ 1 หมู่บ้านสันหนองบง หมู่ที่ 2 หมู่บ้านทุ่งบ่อแป้น หมู่ที่ 3 หมู่บ้านสันหลวง หมู่ที่ 4 หมู่บ้านสันบุญเรือง หมู่ที่ 5 หมู่บ้านต้นคำ-ม่วงชุม หมู่ที่ 6 หมู่บ้านจำ หมู่ที่ 7 หมู่บ้านปงใต้ หมู่ที่ 8 หมู่บ้านปงเหนือ หมู่ที่ 9 หมู่บ้านปงยางคก-คอนแก้ว หมู่ที่ 10 หมู่บ้านช่วงแม่ตาน หมู่ที่ 11 หมู่บ้านโสัง-ทะล้า หมู่ที่ 12 หมู่บ้านหม้อ และหมู่ที่ 13 หมู่บ้านนาแล รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ภายในชุมชน

แผนการดำเนินงานวิจัย

ตารางที่ 4 แผนการดำเนินงานวิจัย

กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับจากกิจกรรม	สถานที่	ระยะเวลาดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
1. ศึกษาบริบทของระบบเศรษฐกิจในชุมชนพื้นที่ดำเนินโครงการวิจัย 2. วิเคราะห์ข้อมูลระบบเศรษฐกิจของชุมชน	1. ได้ข้อมูลบริบทของระบบเศรษฐกิจในชุมชนทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ 2. ได้ระบบสารสนเทศของชุมชน	ต. ปงยางคก อ. ห้างฉัตร จ. ลำปาง	เดือนที่ 1-3	รศ.ดร. บุญทาวรรณ วิงวอน ทีมวิจัยชุมชนและ นักวิจัยชุมชน
3. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ (อดีต-ปัจจุบัน) 4. วิเคราะห์ศักยภาพ/ความต้องการของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมครัวเรือนแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้	3. ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมครัวเรือนแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ 4. ได้ผลการประเมินศักยภาพและความต้องการของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมครัวเรือนแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้	สถานประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ จำนวน 7 หมู่บ้าน	เดือนที่ 2-3	รศ.ดร.บุญทาวรรณ วิงวอน และทีมวิจัยร่วมกับ ผู้ประกอบการ
5. การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม (Diamond Model)	5. ได้ข้อมูลในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมแปรรูปไม้	เทศบาลตำบล ปงยางคก	เดือนที่ 4	รศ.ดร.บุญทาวรรณ วิงวอน และทีมวิจัยร่วมกับ ผู้ประกอบการ จำนวน 8 หมู่บ้าน
6. การวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถ (ด้านผู้ประกอบการและ ด้านผลิตภัณฑ์) โดยใช้รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน	6. ได้ข้อมูลและระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน	เทศบาลตำบล ปงยางคก	เดือนที่ 5	รศ.ดร.บุญทาวรรณ วิงวอน และทีมวิจัยร่วมกับ ผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปไม้
7. ร่วมกันกำหนด KPI ของห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรม	7. ได้ข้อมูล KPI ของอุตสาหกรรม	เทศบาลตำบล ปงยางคก	1 วัน	รศ.ดร.บุญทาวรรณ วิงวอน และทีมวิจัยร่วมกับ ผู้ประกอบการ
8. ศึกษางานที่เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมไม้	8. นำบทเรียนจากการศึกษา	แหล่งศึกษา	3-4 วัน	รศ.ดร.บุญทาวรรณ

กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับจากกิจกรรม	สถานที่	ระยะเวลาดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
ประสบความสำเร็จในการนำรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานมาประยุกต์ใช้	งานมาประยุกต์ใช้	คูงาน		วิงวอน และทีมวิจัยร่วมกับผู้ประกอบการ
9. ทดลองใช้ระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน	9. ได้ข้อสังเกต / ตัวชี้วัดในการทดลองใช้ระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน	สถานประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้จำนวน 7 หมู่บ้าน	เดือนที่ 5-6	รศ.ดร.บุญทวารณ วิงวอน และทีมวิจัยร่วมกับผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปไม้
10. กิจกรรมสรุปผลและบทเรียนร่วมกัน ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบ 2 ไตรมาสด้วยเทคนิค PDCA จัดทำรายงานความก้าวหน้า	10. ได้ข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบ 2 ไตรมาส เพื่อดำเนินการพัฒนาปรับปรุงแผนการดำเนินงานในไตรมาส ที่ 3-4 รายงานความก้าวหน้า	ห้องประชุมธรรมสรณ์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง	เดือนที่ 6	รศ.ดร.บุญทวารณ วิงวอน และทีมวิจัยร่วมกับผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก
11. ทบทวนและหาแนวทางพัฒนาระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานกับอุตสาหกรรมแปรรูปไม้	11. ผู้ประกอบการได้ระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานไปประยุกต์ใช้	สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้	เดือนที่ 7-8	รศ.ดร.บุญทวารณ วิงวอน และทีมวิจัยร่วมกับผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก
12. กิจกรรมการสร้างการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 13. กิจกรรมสรุปองค์ความรู้	12. เกิดการเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศักยภาพของตนเองและอุตสาหกรรม 13. ผลการสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง	เดือนที่ 8	รศ.ดร.บุญทวารณ วิงวอน และทีมวิจัยร่วมกับผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก
14. กิจกรรมการทบทวนผล การสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ / การสร้างมูลค่าเพิ่ม/การจัดการด้านการ	14. ผลิตภัณฑ์ภายใต้การดำเนินงานของผู้ประกอบการ	1. สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ 2. เทศบาลตำบลปงยางคก	เดือนที่ 9-10	รศ.ดร.บุญทวารณ วิงวอน และทีมวิจัยร่วมกับผู้ประกอบการ

กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับจากกิจกรรม	สถานที่	ระยะเวลาดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
ผลิต 15. กิจกรรมสรุปแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการฯ	ได้รับพัฒนาและเพิ่มมูลค่าตลอดจนลดต้นทุนในการดำเนินงาน			ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก
16. สรุปผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานการดำเนินงาน	15. ผลการดำเนินโครงการ 16. ได้แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการ 17. รายงานฉบับสมบูรณ์	ห้องประชุมธรรมสรณ์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง	เดือนที่ 11	รศ.ดร.บุญทวารณ และทีมวิจัย นักวิจัยในชุมชน
17. กิจกรรมเสวนาสรุปผลการศึกษาวิจัยและคืนความรู้สู่ชุมชน 18. การนำผลการวิจัยไปนำเสนอในเวทีสาธารณะระดับชาติหรือนานาชาติ	18. ชุมชนได้รับทราบผลการดำเนินโครงการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้ 19. ได้บทความวิจัยในฐานะข้อมูล TCI	สถานประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ เวทีเสวนาวิชาการ	เดือนที่ 12	รศ.ดร.บุญทวารณ และทีมวิจัยร่วมกับผู้ประกอบการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก สื่อมวลชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัยศึกษาภาพชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้การศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ นักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง นักวิจัยพื้นที่หรือชุมชน ทีมนักวิจัยที่เป็นผู้ประกอบการแปรรูปไม้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง เทศบาลตำบลปงยางคก สำนักงานที่ว่าการอำเภอห้างฉัตร และสหกรณ์จังหวัดลำปาง โดยใช้พื้นฐานของการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยใช้แนวทางในการศึกษาวิจัยภายใต้กรอบของการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน (supply chain management) และการใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน เพชรพลวัต (Diamond Model) ของพอร์เตอร์ (Porter,

1980) ภายใต้กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำหรับสถานที่ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้พื้นที่ในการศึกษา คือตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. เตรียมการวางแผนดำเนินการวิจัยโดยหัวหน้าโครงการดำเนินการประชุมกับทีมวิจัยภายในมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในประเด็นวิจัยเชิงพื้นที่ของผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ตำบลปงยางคกโดยมีฐานการคิดจากแนวคิด ทฤษฎีของการเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและทฤษฎีการจัดการห่วงโซ่อุปทาน
2. ศึกษาความต้องการของชุมชน เฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ตำบลปงยางคก ที่ต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองด้านการใช้กลไกการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ
3. ทำการทบทวนวรรณกรรมและค้นหาข้อมูลวิสาหกิจชุมชน การจัดการห่วงโซ่อุปทานในเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึง ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้อมูลเชิงพื้นที่ อีกทั้งทำการสำรวจสภาพปัญหาโดยรวมของผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ในอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
4. ลงพื้นที่ร่วมกับนักวิจัยชุมชน เพื่อสำรวจบริบทชุมชนเชิงประจักษ์ ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร ด้วยการสัมภาษณ์ประธาน และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรคของกลุ่มวิสาหกิจ โดยทีมงานวิจัย ทำการสรุปประเด็นสำคัญที่ได้ดำเนินการมาก่อนหน้านี้ พร้อมกับศึกษาความต้องการในการพัฒนาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
5. สำรวจพื้นที่กับทีมวิจัยชุมชน เพื่อบันทึกข้อมูลภาคสนามและเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ แล้วนำมาวิเคราะห์ แยกประเด็นเป็นหมวดหมู่ที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในด้านสถานการณ์กลุ่ม ด้วยเทคนิค SWOT รวมถึงวิเคราะห์การดำเนินงานของผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน
6. จัดเวทีชุมชนโดยสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ เสนอนำชุมชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และนักวิจัย โดยทีมวิจัยใช้กระบวนการ Facilitator เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการคิด วิเคราะห์ร่วมกัน โดยให้คนในชุมชน และภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมสะท้อนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อหาข้อมูลเชิงประจักษ์จากเวทีชุมชน โดยมีสมาชิกที่เกี่ยวข้องคอยตรวจสอบข้อมูลนั้น

7. ทีมวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ให้ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์แบบมีส่วนร่วม เรื่อง การจัดการห่วงโซ่อุปทาน เพื่อพัฒนากระบวนการดำเนินงานของผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ อย่างเป็น ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานของวิสาหกิจ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มผลิตภาพให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในระดับขั้นพื้นฐานเพื่อการพึ่งตนเอง ด้วยการประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมทรัพยากรที่มีอยู่ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ และวัตถุดิบที่หลากหลายภายในชุมชน เข้ามาเพิ่มมูลค่าในการผลิตและแปรรูปเพื่อให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามความต้องการของผู้บริโภคและตลาดภายนอกชุมชน

8. ดำเนินการทดลองรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของวิสาหกิจชุมชน ด้วยเทคนิคการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management Model: SCM Model) เพื่อดำเนินการสำหรับกระจายสินค้าจากผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ ด้วยกลไกกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อหา รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของวิสาหกิจชุมชน

9. ประชุมทีมวิจัยร่วมกับแกนนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง เพื่อการสรุปบทเรียนในการดำเนินงาน โดยการค้นหารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management Model: SCM Model) ร่วมกันกับผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

10. ดำเนินการประเมินวิสาหกิจชุมชนทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้

11. สรุปบทเรียนจากงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และจัดเวทีเพื่อคืนข้อมูลและองค์ความรู้ให้กับพื้นที่วิจัย หรือผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

12. จัดทำเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ ตลอดจนมีการนำเสนองานวิจัยในเวทีสาธารณะ (Public Symposium)